

OLÜMPIA- TEATMIK

EESTI OLÜMPIAAKADEEMIA

OLÜMPIA- TEATMIK IV

EESTI OLÜMPIAAKADEEMIA 2010

OLÜMPIATEATMIK IV

Koostaja ja toimetaja: Kalle Voolaid

Ristsõna: Rait Männik

Fotod: Eesti Spordimuseum, Eesti Olümpiaakadeemia,
Aldo Luud, Kalle Voolaid, Piret Voolaid,
Reele Remmelkoor, arhiiv

Eesti Olümpiaakadeemia 2010

Olümpiateatmiku väljaandmist toetas
Eesti Kultuurkapital

EESTI KULTUURKAPITAL

ISSN 1736-7298

Eesti Olümpiaakadeemia

Jakobi 5-304, 51014, Tartu

Tel: 737 5378, 525 0583

E-post: info@olympiaharidus.eu

www.olympiaharidus.eu

SISUKORD

Saateks	4
---------------	---

I Olümpiamängude ajaloost

Antiikolümpiamängud	5
Vaheaastad	6
Rahvusvaheliste olümpiamängude tekkepõhjustest	8
Rahvusvaheliste olümpiamängude süünd	9
Pierre de Coubertin	10
Coubertini olümpiaideed	11
Taliolümpiamängude traditsiooni süünd	12

II Olümpism. Olümpialiikumine

Mis on olümpialiikumine? Kes saab olümpialiikumises osaleda?	14
Mis on olümpism? Millistele põhimõtetele see tugineb?	14
Kas olümpialiikumise põhialused ja toimumisreeglid on kusagil kirjas?	14
Kas ausa mängu põhimõtete järgimine olümpiamängudel on sportlastele ainuvõimalik valik?	15
Mis on olümpiaad?	15
Mille poolest erineb suve- ja taliolümpiamängude numeratsioon?	15
Kas olümpiamängud on võistlused riikide või sportlaste vahel?	16
Kas olümpiamängud korraldab linn või riik?	16
Mida tähistab olümpiasümbol?	16
Milline on olümpialipp?	17
Mis vahe on olümpiaembleemil ja olümpiasümbolil?	17
Kas on olemas olümpiaideviis?	17
Kes on olümpiahümni autorid?	17
Kus süüdatakse olümpiatuli?	18
Milline on olümpiatõotus?	18
Kas olümpiamängudel on olemas oma erilised traditsioonid?	18

Millised traditsioonid kaasnevad olümpiamängude ava- ja lõputseremooniaga?	19
Kus asub olümpiamuuseum?	19

III Olümpiaorganisatsioonid

Rahvusvaheline Olümpiakomitee	20
Eesti Olümpiakomitee	21
Rahvusvaheline Olümpiaakadeemia	22
Eesti Olümpiaakadeemia	23
Atko-Meeme Viru nimeline stipendium	23
Kooliolümpiamängud Eestis	24
Eesti Olümpiaakadeemia juhatus	25

IV Taliolümpiamängud

I taliolümpiamängud	26
II taliolümpiamängud	26
III taliolümpiamängud	27
IV taliolümpiamängud	27
V taliolümpiamängud	28
VI taliolümpiamängud	28
VII taliolümpiamängud	29
VIII taliolümpiamängud	29
IX taliolümpiamängud	30
X taliolümpiamängud	30
XI taliolümpiamängud	31
XII taliolümpiamängud	31
XIII taliolümpiamängud	32
XIV taliolümpiamängud	32
XV taliolümpiamängud	33
XVI taliolümpiamängud	33
XVII taliolümpiamängud	34
XVIII taliolümpiamängud	34
XIX taliolümpiamängud	35
XX taliolümpiamängud	35

V Olümpiakangelased

Anna Levandi	36
Kristina Šmigun-Vähi	37
Andrus Veerpalu	39

VI Lisad

Eestiga seotud sportlased taliolümpiamängudel	41
Ristsõna	48

SAATEKS

Olümpiamängud on võimsamaid kultuuri- ja spordisündmusi tänapäeva maailmas. Raske on leida maakeral riiki või paika, millest see suurüritus täiesti mööda läheks. Kuid olümpiamängud ei ole mitte sündmus iseeneses, vaid ainult üks osa suuremast protsessist nimega olümpialiikumine.

“Olümpiateatmik IV” annab huvilistele sissejuhatava lühiülevaate olümpiamängude ajaloost, olümpialiikumisest ning selle liikumise aluseks oleva filosoofia ehk olümpismi põhimõtetest. Lisaks tutvustatakse siin olümpialiikumisega seotud organisatsioone, olümpiasümboolikat, kõiki seni toimunud taliolümpiamänge, mõningaid talimängude kangelasi Eestist ja pakutakse ka võimalust oma sporditeadmised proovile panna.

“Olümpiateatmik IV” on neljas omataoline käsiraamat Eesti Olümpiaakadeemia välja antavas trükiste sarjas. Sedapuhku on väljaandjad proovinud asjadele vaadata varasemast pisut erinevas võtmes, mistõttu on tagasiside meie jaoks eriti oluline. Kõik hinnangud-arvamused käesoleva trükise kohta võib edastada aadressil kalle@spordimuseum.ee või Eesti Olümpiaakadeemia, Jakobi 5-304, 51014, Tartu.

Head lugemist!

Koostaja

I OLÜMPIAMÄNGUDE AJALOOST

ANTIIKOLÜMPIAMÄNGUD

Nüüdisaegsete olümpiamängude juured on Antiik-Kreekas Peloponnesose poolsaare läänerannikul asunud pühapaigas nimega Olümpia. Sealses pühas hiies Altises said ammustel aegadel alguse mängud, mida hakati nende toimumispaiga järgi hüüdma olümpiamängudeks.

Tänaseni pole päris täpselt teada, millal Olümpias esimesed mängud toimusid, kindel on aga, et registreerima hakati olümpiamängude toimumist alates aastast 776 eKr. Sellest aastast algas ka muistsete kreeklaste ajaarvamine olümpiaadides, nelja-aastastes tsüklites olümpiamängude vahel.

Muistse Elise riigi aladel asunud Olümpia oli Kreeka üks tähtsamaid religioosseid keskusi ja mitmete müütide sünnipaik. Just seal sündis ka Zeusi kui peajumala kultus.

Olümpiamängud olidki pühendatud peajumal Zeusile. Aastasadade möödudes muutus mängude religioosne osatähtsus siiski väiksemaks ja sportlik tähendus suuremaks. Uue hingamise said olümpiamängud ajal, mil Kreeka liideti Vana-Rooma impeeriumiga. Suure riigi turvalises rüpes muutusid olümpiamängud populaarseks rikkaste roomlaste turismiobjektiks.

Esimestel mängudel oli kavas vaid üks spordiala – staadionijooks, hiljem lisandus riburada muidki alasid. Neljandal sajandil eKr oli antiikmängude ülesehitus järgmine: avapäeval võistlusi ei toimunud, korraldati vaid pidulikke rituaale ja ohvritalitusi. Teisel päeval toimusid võistlused noortele, kes

Olümpia staadion, taamal Kronose mägi

Muistne Olümpia, taamal Zeusi templi varemed

Olympia. Sissepääs staadionile

proovisid jõudu jooksus, maadluses, pentatlonis ehk viievõistluses (staadionijooks, kettaheide, kaugshüpe, odavise ja maadlus), rusikavõitluses ning hiljem ka pankraationis (segu rusikavõitlusest ja maadlusest). Kolmandal päeval võistlesid mehed hobuste võiduajamises ja pentatlonis. Neljandal päeval heitlesid mehed jooksualadel, kusjuures alustati staadionijooksuga, sellele järgnes kahe staadioni pikkune jooks diaulos ning lõpuks peeti pikamaajooks dolichos. Samal päeval võisteldi ka maadluses, rusikavõitluses, pankraationis ning relvis- ehk kilbi-jooksus. Viiendal päeval toimus lõputseremoonia koos autasustamise ning pidusöögiga.

Antiikolümpiamängude toimumise lõpetas ristiusu saamine Vana-Rooma impeeriumi ametlikuks usuks. Sellele järgnes nn paganlike pidustuste (sealhulgas ka olümpiamängude) keelustamine aastal 393 pKr.

VAHEAASTAD

Tasapisi kadus elu Olümpia orust. Aastatel 522 ja 551 tabasid sealset piirkonda kaks suurt maavärinat, mis muutsid iidse pühapaiga rusuhunnikuks, lisaks jäid hooletusse ka Olümpiat naabruses asuvate jõgede vete eest kaitsnud tammid. Nii mattuski muistsete kreeklaste kultuspaik aja jooksul lihtsalt liiva alla.

Alles 15. sajandil hakkas termin 'olümpiamängud' Euroopas taas levima, esialgu Itaalias, kus antiigivaimustus kõige suurem oli, hiljem aga mujalgi. Teadaolevalt peeti esimesed olümpiamängud pärast antiikaega 17. sajandi Inglismaal, kui jõukas härrasmees Robert Dover korraldas 1612. aastal oma kodukandis Cotswoldis mängud, mis kandsid kreeka klassikutest inspireerituna Cotswoldi olümpiamängude nime.

Järgmise mõnesaja aasta jooksul jõuti kohalike olümpiamängude pidamiseni mitmel pool maailmas. Teel rahvusvaheliste olümpiamängude korraldamisele kujunesid neist olulisema tähtsusega sündmusteks rahvuslikud olümpiamängud Kreekas ja Inglismaal.

Olümpiamängude korraldamise mõtte sünnile 19. sajandi Kreekamaal andis olulise tõukejõu Türgi ikke alt vabanemisega kaasnenud rahvusliku eneseteadvuse tõus. Esimesed olümpiamängud peeti Kreekas 1859. aastal, hiljem toimusid mängud veel ka aastail 1870, 1875 ja 1888. Esimese korraldaja, jõuka filantroobi Evangelos Zappase nime järgi kutsutakse Kreeka olümpiamänge tihti ka Zappase mängudeks.

Inglismaal korraldati 19. sajandil olümpiamänge mitmel pool. Inglise olümpiainsi, Much Wenlockis toimunud kohalike olümpiamängude korraldaja William Penny Brookesi innustusel ühendasid eri mängude korraldajad lõpuks oma jõud ja alustasid üleriigiliste olümpiamängudega. Kokku toimusid Inglismaal kuued rahvuslikud olümpiamängud: Londonis 1866, Birminghamis 1867, Wellingtonis 1868, Wenlockis 1874, Shrewsbury 1877 ning Hadleys 1883. Kuid kuuldused olümpiamängude taas-elustamisest Kreekas innustasid Brookesi oma haaret veelgi laiendama: tal tekkis idee rahvusvaheliste olümpiamängude ellukutsumiseks. Seda ideed ta ise teostada ei suutnud, kuid ta pärandas selle mõtte

Zappase palee (Zappeion) Ateenas

William Penny Brookes

noorele entusiastlikule prantslasele Pierre de Coubertinile, kes külastas teda Much Wenlockis 1890. aastal. Täna usutakse, et just siis, 1890. aasta sügisel Much Wenlockis tekkis Coubertinil esimene mõte rahvusvaheliste olümpiamängude korraldamisest.

RAHVUSVAHELISTE OLÜMPIAMÄNGUDE TEKKEPÕHJUSTEST

1892. aasta 25. novembril esines Coubertin Pariisis Sorbonne'i ülikooli aulas Prantsuse rahvusliku spordiliidu USFSA (*Union des Societes Francaises de Sports Athletiques*, tõlkes 'Prantsuse spordiseltside liit') 5. aastapäeva pidulikul istungil. Muu hulgas kinnitas ta oma ettekandes rahvusvaheliste spordikohtumiste vajadust ning lõpetas esinemise palvega, et saalisviibijad aitaksid kaasa niisugusele suurejoonelisele ideele, nagu seda on olümpiamängude taas-elustamine. See oli esimene kord, mil idee rahvusvaheliste olümpiamängude korraldamisest maailma avalikkuse ette jõudis.

Otsides vastust küsimusele, miks rahvusvaheliste olümpiamängude idee hiljem nii positiivset vastukaja leidis, tuleb arvestada mitme 19. sajandi lõpu (spordi)maailma mõjutanud teguriga. Üheks olulisemaks nendest oli 19. sajandi teisel poolel toimunud rahumeelse rahvusvahelise koostöö kiire edenemine, mis Euroopat ja kogu maailma üha enam mõjutas. Sport oli siin esialgu paraku tagaplaanile jäänud, sest eri riikide spordikorralduses tundus olevat liiga palju ületamatuna näivaid takistusi ja erinevaid arusaamu.

Kuid elu edenedes ning transpordi- ja sideteenuste arenedes muutusid rahvusvahelised spordikontaktid järjest hõlpsamaks. Üha enam köitis meeli saavutus-sport, arenesid spordiväljakud ning -varustus,

Sorbonne

tõhustus treeningumetoodika, edenes spordiaja-kirjandus. Algas ka võistlusreeglite ühtlustamine. Siiski eeldas spordi rahvusvaheliseks muutumine mängureeglite veelgi suuremat ühtlustamist ja mitme üldise kokkuleppe sõlmimist.

Nüüsi tabas Coubertini ettepanek mitu kärbest ühe hoobiga – see avas uued võimalused rahvusvaheliste spordikontaktidele, oli veel üks väljund rahvusvahelisele rahuliikumisele (mitmed mainekad rahuliikumisega seotud isikud kuulusid hiljem esimesel olümpiakongressil osalejate hulka) ja aitas kaasa reeglite ühtlustamisele.

RAHVUSVAHELISTE OLÜMPIAMÄNGUDE SÜND

Rahvusvaheline spordikoostöö sai suurel määral alguse tänu esimese rahvusvahelise spordikongressi positiivsetele tulemustele. Kongress toimus 1894. aasta juunis Pariisis, Sorbonne'i ülikooli ruumes. Seal osales 78 delegaati, kes esindasid 12 riigi spordiorganisatsioone. Kongressil, mis on ajalukku läinud nimega I olümpiakongress, võeti vastu mitu tõepoolest ajaloolist otsust. Kahtlemata olulisim oli seejuures otsus hakata antiikmängude eeskujul uusi olümpiamänge korraldama. Need pidid olema rahvusvahelised võistlused, mis toimuvad ajakohaste võistlusreeglite järgi ja ainult täiskasvanutele (koraks oli kõne all variant ka noortevõistluste korraldamisest). Mängud pidid liikuma linnast linna ja toimuma nelja-aastase intervalliga. Esimeste mängude toimumispaigaks valiti Ateena ja sealsamas moodustatud Rahvusvahelise Olümpiakomitee (ROK) esimeseks presidendiks valiti kreeklane Demetrios Vikelas. Rahvusvahelise Olümpiakomitee peasekretäriks sai Pierre de Coubertin.

Demetrios Vikelas Kreeka postmargil

Rahvusvahelise Olümpiakomitee liikmeid
(1896)

Pierre de Coubertin

Rugby kool

I olümpiakongressil vastu võetud otsused olid ajaloolise tähendusega, seeläbi astuti ülisuur samm rahvusvahelise toimiva spordisüsteemi loomise suunas. Juba rohkem kui sajandi vastu pidanud olümpia liikumine on selle ilmeks tõestuseks.

PIERRE DE COUBERTIN

Nüüdisaegsete olümpiamängude toimumine on lahutamatult seotud Pierre de Coubertini nimega, mistõttu väärrib see enesest rikkaliku pärandi maha jätnud Prantsuse haritlane kahtlemata pisut lähemat tutvustamist.

Pierre de Coubertin (01.01.1863–02.09.1937) sündis ja kasvas Pariisis, omandades 1885. aastal samas ka kõrghariduse. Olles väga laialdaste huvidega ja pälvides erinevaid tiitleid, pidas ta ise end eeskätt siiski haridustegelaseks, kelle eesmärgiks oli Prantsuse noorsookasvatuse edendamine. Noore ja entusiastliku mehena maailmas mõnda aega lahtiste silmadega ringi vaadanuna leidis ta oma eeskujud Inglismaalt.

Inglismaa koolides valitsesid tollal karged *muscular christianity* (musklitel põhineva kristluse) ideed. Noored pidid elama tervislikult, olema füüsiliselt heas vormis ja järgima kristlikke põhimõtteid. Kirjanik Thomas Hughes on need meeolud oma teostes (nt „Tom Browni koolipäevad”) hästi lahti rääkinud. Hughes pidas idee tähtsaks arendajaks Rugby kooli direktorit Thomas Arnoldit, kelle õpilaste hulka ta ka ise kuulus. Coubertingi sattus Thomas Arnoldist vaimustusse ja uskus, et just Arnold taasühendas keha ja vaimu arendamise. Coubertin: „Arnold jätkas kreeklaste tööd sellest kohast, kus kuri saatus selle katkestas. [...] Rugby kooli võib pidada Inglismaa uute kasvatusviiside lähtepunktiks.”

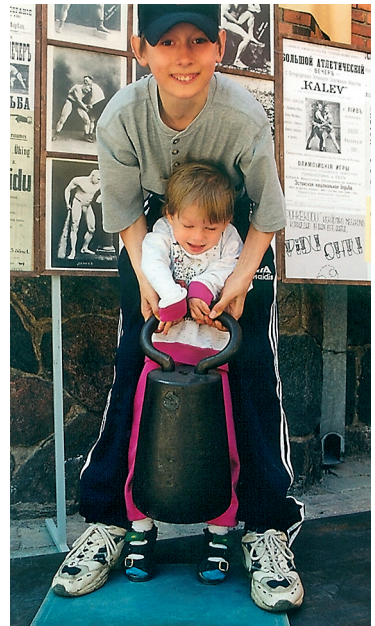
Oma haridusideede eest võideldes ühinesid Coubertin ja tema mõttekaaslased 1888. aastal uude organisatsiooni, mis sai nimeks *Comite pour la Propagation des Exercices Physiques* (tõlkes ‘kehalise kasvatusedendamise komitee’). Selle organisatsiooni eestvedajate hulka kuuluses jõudis ta peagi kogu Prantsusmaa spordielu liidrite hulka, korraldades ka 1894. aasta suurt spordikongressi ja innustades maailma muistset (ehkki teisalt täiesti uut) olümpiaideed vastu võtma.

1896. aastal, pärast Ateena olümpiamängude lõppu, võttis Coubertin Demetrios Vikelaselt üle Rahvusvahelise Olümpiakomitee presidendi ameti, püüdes selles kuni 1925. aastani.

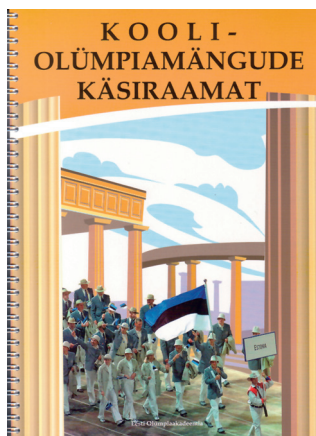
COUBERTINI OLÜMPIAIDEED

Tänapäeva maailmas, kus olümpiamängud on läbi teinud rohkem kui sada aastat kestnud arengu, armastatakse tihti rõhutada, et Coubertini ideede aeg on ümber. Eeskätt viidatakse tema ideedest rääkides aga vaid ühele tsitaadile: „Tähtis pole võit, vaid osavõtt!” Ilmselt on tegemist olümpiaideede vallast üldse kõige tuntuma mõttearendusega, mis aga eraldivõetuna pisut utreerituna kõlab ja sellisena kindlasti kogu olümpiavaldkonda terviklikult kokku võtta ei suuda. Samuti ei omista olümpialoolased selle autorsust sada protsenti Coubertinile – arvatakse, et algtouke sai ta antiikautor Ovidiuselt, kes oli kunagi öelnud umbes nii: „Võitluses kaasalöömine on rohkem tunnustamist väärt kui lüüasaamine häbistamist.”

Coubertini arusaamad olümpiamängude korraldamisel saab kokku võtta kolmes suures teemavaldkonnas.

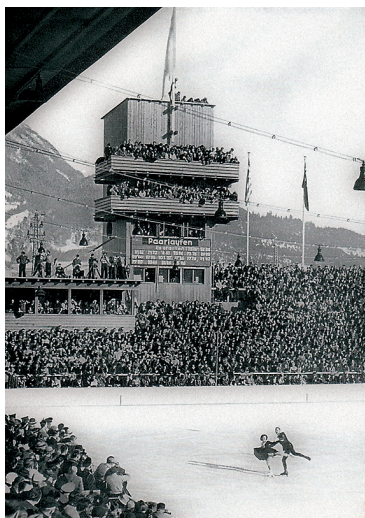

Võitluses kaasalöömine on rohkem tunnustamist väärt kui lüüasaamine häbistamist

Spordi kaudu õpetatakse õigeid väärtusbinnanguid

Ilumisutamine on traditsioonidega taliala

Esiteks ei olnud olümpiamängud tema jaoks pelgalt spordivõistlus, vaid laiem kultuuriline ettevõtmine. Just seetõttu võeti Coubertini õhutusel olümpiaprogrammi erilised kunstikonkursid. Aastail 1912–1948 kavas olnud kunstikonkurssidel jagati olümpiamedaleid erinevates arhitektuuri, kujutava kunsti, kirjanduse ja muusika valdkondades.

Teiseks nägi ta sporti suurepärase kasvatusprotsessi vahendina. Vanade kreeklaste humaansed ideed pidid tema arvates kaasa aitama spordi universaalsete väärtuste mõistmisel.

Kolmandaks oli sport tema arvates suurepärase vahend rahumeelse rahvusvahelise koostöö edendamisel. Sport pidi olema poliitikavaba ning olümpiamängud pidid (peavad!) olema avatud kogu maailmale kui eri kultuuride ja maailmavaadete rahumeelne kohtumispaik.

TALIOLÜMPIAMÄNGUDE TRADITSIOONI SÜND

Taliolümpiamängude korraldamiseni jõudis ROK pikkade vaidluste ja Põhjamaade tugeva vastuseisu murdmise järel. Põhjamaad pelgasid uuest esinduslikust jõuproovist tugevat konkurenti endi traditsioonilisele esindusvõistlusele, alates 1901. aastast regulaarselt toimunud Põhjamaade mängudele (rootsi keeles 'Nordiska spelen'). Juba 1911. aastal oli ROK-i liige, itaallane Eugéne Brunetta d'Usseaux teinud ettepaneku korraldada olümpiavõistlused ka talialadel. Rootslane Viktor Balck aga esines samas vastuväidetega, apelleerides asjaolule, et taliolümpiamängud oleksid vaid Põhjamaade mängude dubleeriv ettevõtmine ja sellisena ebavajalikud.

Mõni talispordiala oli olümpiakavas olnud juba enne talimängude toimuma hakkamist. 1908. aasta Londoni mängudel prooviti jõudu iluuisutamises, 1920. aastal Antverpenis lisandus ka jäähoki. Tõsine talialade valik (iluuisutamine, kiiruisutamine, jäähoki, murdmaasuusatamine) oli lülitatud 1916. aasta Berliini olümpiamängude programmi, paraku jäid need mängud I maailmasõja puhkemise tõttu toimumata.

1922. aastal otsustasid Prantsusmaa Olümpia-komitee juhid lähenevate 1924. aasta Pariisi mängude vaimustuses korraldada erilise Pariisi mängudele pühendatud talispordinädala. 1924. aasta hakul toimuski sellenimeline üritus Prantsuse talikuurordis Chamonix's. Koos talinädalaga peeti ka rahvusvaheline suusakongress, mille tulemusena jõuti rahvusvahelise suusaorganisatsiooni FIS (prantsuse keeles 'Fédération Internationale de Ski') loomiseni. 1925. aastal kinnitas ROK need võistlused tagantjärele esimesteks taliolümpiamängudeks. Vaatamata Põhjamaade vastuseisule kiitis FIS selle otsuse 1926. aastal omakorda heaks.

II OLÜMPISM. OLÜMPIALIIKUMINE

Olümpism seab spordi inimeste harmoonilise arengu teenistusse

Mis on olümpialiikumine? Kes saab olümpialiikumises osaleda?

Olümpialiikumine koosneb kõigist organisatsioonidest, sportlastest ja muudest asjahuvilistest, kes on nõus olümpiahartas kirja pandud põhimõtete alusel kaasa aitama rahumeelse ja parema maailma rajamisele, kasvatades noorsugu spordi kaudu olümpialike väärtuste vaimus. Olümpialiikumine on pidev ja universaalne, selle kõrgpunktiks on kõigi viie kontinendi sportlaste toomine kogu maailma ühendavale suurele spordipeole – olümpiamängudele.

Olümpialiikumist juhib Rahvusvaheline Olümpia-komitee (ROK, prantsuse keeles *Comité International Olympique* – CIO; inglise keeles *International Olympic Committee* – IOC).

Mis on olümpism? Millistele põhimõtetele see tugineb?

Olümpism on elufilosoofia, mis ülendab ja ühendab keha, tahte ja vaimu omadused harmooniliseks tervikuks. Seostades sporti kultuuri ja kasvatusega, püüdleb olümpism jõupingutustes leitud rõõmul, heade eeskujude kasvatuslikul väärtusel ja üleüldiste eetiliste põhimõtete austamisel rajaneva elulaadi poole. Olümpismi eesmärk on seada sport kõikjal inimese harmoonilise arengu teenistusse, et soodustada inimväärikuse säilitamise eest hoolt kandva rahumeelse ühiskonna rajamist. Nüüdisaegse olümpismi põhimõtted visandas Pierre de Coubertin.

Kas olümpialiikumise põhialused ja toimimisreeglid on kusagil kirjas?

Olümpialiikumise organiseerimise ja toimimise reeglid ning juhised on kirjas olümpiahartas.

Olümpiaharta on Rahvusvahelise Olümpiakomitee poolt vastu võetud põhialuste, reeglite ja ametlike selgituste kogum. Olümpiaharta põhialused fikseeris Pierre de Coubertin ning kinnitas I olümpiakongress 1894. aastal Pariisis. Hiljem on hartat regulaarselt täiendatud.

Kas ausa mängu põhimõtete järgimine olümpiamängudel on sportlastele ainuvõimalik valik?

Ausa mäng on olümpiaideaal, mis hõlmab enesest ausust, austust nii meeskonnakaaslaste kui ka konkurentide vastu ning kehtestatud võistlusreeglite kinnipidamist. Ilma ausa mängu printsiibi järgimiseta ei ole sport enam täisväärtuslik võimalus sportlaste eneseteostuseks, omavaheliseks suhtlemiseks ja elukvaliteedi parandamiseks.

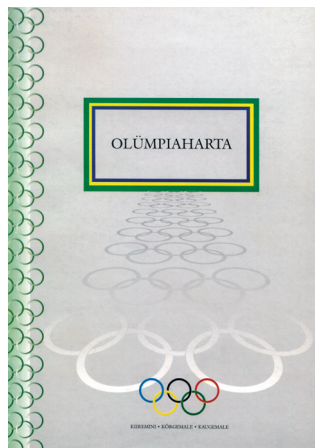
Mis on olümpiaad?

Mõiste 'olümpiaad' tähistab neli järjestikust kalendriaastat kestvat perioodi, mis algab esimese olümpiaadi aasta 1. jaanuariga ja lõpeb neljanda aasta 31. detsembriga. Olümpiaadid nummerdatakse järjekuliselt alates esimestest nüüdisaegsetest olümpiaadi mängudest (olümpiamängudest), mida pühitseti Ateenas 1896. aastal.

Iga olümpiaad nummerdatakse ka juhul, kui mõne olümpiaadi mängud jäävad pühitsemata.

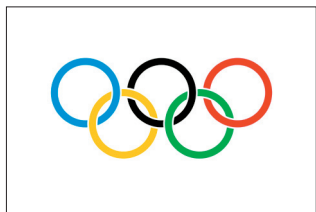
Mille poolest erineb suve- ja taliolümpiamängude numeratsioon?

Nüüdisaegsed rahvusvahelised olümpiamängud koosnevad olümpiaadi mängudest (ehk suveolümpiamängudest) ja taliolümpiamängudest. Mängud toimuvad iga nelja aasta järel, kaheaastase intervalliga suve- ja talimängude vahel. Suvemängud peetakse alati selle olümpiaadi esimesel aastal, millega neid pühitsetakse, ning kannavad selle olümpiaadi

Olümpiamängud on võistlus sportlaste, mitte riikide vahel

numbrit. Talimängud nummerdatakse lihtsalt toimumise järjekorras.

Kas olümpiamängud on võistlused riikide või sportlaste vahel?

Vaatamata kõikvõimalikele riikidevahelistele medali- ja punktiarvestustele on olümpiamängud võistlused individuaalsetel ja võistkondlikel spordialadel sportlaste, mitte riikide vahel.

Kas olümpiamängud korraldab linn või riik?

Olümpiamängude korraldamise au usaldab ROK linnale, mis määratakse olümpialinnaks. Olümpialinn valitakse seitse aastat enne vastavate olümpiamängude toimumist. Ehkki mängud korraldab linn, mitte riik, peab korraldussoovi omava linna kandidatuuri toetama sama riigi valitsus ning kinnitama rahvuslik olümpiakomitee. Olümpialinnas peavad toimuma olümpiamängude ava- ja lõputseremoonia, samuti kõik olümpiavõistlused, kui ROK ei ole andnud korraldajatele õigust osa võistlustest mujal organiseerida.

Mida tähistab olümpiasümbol?

Olümpiasümbol koosneb viiest omavahel põimunud rõngast (olümpiarõngast), mida kasutatakse kas ühe- või viievärvilisena. Rõngaste värvid ülal (vasakult) on sinine, must ja punane ning all (vasakult) kollane ja roheline. Kollane rõngas ühendab sinist ja musta ning roheline musta ja punast rõngast. Kogu kujund on korrapärane trapets, mis sümboliseerib viie maailmajao liitu. Olümpiasümboli mõtte esitas Pierre de Coubertin 1913. aastal: kuuest värvusest (kaasa arvatud olümpialipu valge põhi) kuulub vähemalt üks kõigi maade rahvus-(riigi)-lipu värvuste hulka.

Milline on olümpiallipp?

Olümpiallipul on valge ilma ääristuseta põhi, mille keskel asub värviline olümpiasümbol. Olümpiallipp kiideti heaks 1914. aasta juunis Pariisis kogunenud VI olümpiakongressil. Olümpiamängudel heisati olümpialipp esimest korda 1920. aastal Antwerpenis.

Mis vahe on olümpiaembleemil ja olümpiasümbolil?

Olümpiaembleem on omaette terviklik kavand, mille juures võib olümpiasümbolit kasutada. Kuid seejuures peavad olümpiarõngad olema ühendatud mõne teise eristatava elemendiga. Iga olümpiaembleemi kavandi peab heaks kiitma ROK – see on embleemi igasuguse kasutamise eeltingimus. Olümpiaembleemi võivad kavandada nii rahvuslikud olümpiakomiteed kui ka olümpiamängude korralduskomiteed. Kõikidele olümpiamängudele kavandatakse oma embleem, mille elementide hulgas on kindlasti mängu korraldava linna sümbol, olümpiarõngad, linna nimi ning mängude toimumisaasta.

Kas on olemas olümpiadeviis?

Olümpiadeviisiks on ladinakeelne *“Citius, altius, fortius”* (eesti keeles “Kiiremini, kõrgemale, tugevamini”). See on lätitus, mille ROK adresseerib kõikidele olümpialiikumises osalejatele, kutsudes neid silma paistma kooskõlas olümpiavaimuga. Olümpiadeviisi idee pärineb Prantsuse preestrilt Henri-Martin Didonilt.

Kes on olümpiahümni autorid?

Ametliku olümpiahümni muusika autor on Kreeka helilooja Spyros Samaras ning originaalsõnade autor Kreeka poeet Kostis Palamas. Esimest korda kasutati olümpiahümni 1896. aasta Ateena mängudel, ent ametlikuks olümpiahümniks kinnitati see alles ROK-i 55. istungjärgul 1958. aastal Roomas.

Kus süüdatakse olümpiatuli?

Olümpiatuli on tuli, mis süüdatakse ROK-i volil päikesekirje abil Olümpias. Olümpias liigub tuli erilise teatejooksuga tõrvikutest kantuna olümpialinna, kus põleb kogu mängude kestel olümpiaa-stadionil. Esimest korda põles olümpiatuli 1928. aastal Amsterdami mängudel, Olümpias süüdati tuli esimest korda 1936. aasta Berliini mängude eel.

Milline on olümpiatöötus?

Olümpiatöötuse annavad sportlaste ja kohtunike esindajad olümpiamängude avatseremoonial. See on sümbolne tagatis, mis peab üleval hoidma olümpiamängude sportlikku vaimu. Sportlastöötus anti esimest korda 1920. aasta Antverpeni mängudel, kohtunike töötus aga 1972. aasta Müncheni mängudel. Töötuste tekste on aja jooksul vastavalt vajadusele muudetud.

Sportlaste töötus

“Luban kõikide võistlejate nimel, et me osaleme neil olümpiamängudel, austades ja järgides neid reegleid, mille kohaselt olümpiamänge peetakse, pühendades endid dopingu- ja droogidevabale spordile, tõeliselt sportlikus vaimus, spordi kuulsuseks ja meie võistkondade auks.”

Kohtunike töötus

“Luban kõikide kohtunike ja ametiisikute nimel, et me täidame neil olümpiamängudel oma kohustusi täiesti erapooletult, austades ja järgides neid reegleid, mille kohaselt olümpiamänge peetakse tõeliselt sportlikus vaimus.”

Igäiks annab töötuse omamoodi

Kas olümpiamängudel on olemas oma erilised traditsioonid?

Olümpialiikumisega kaasneb terve rida olulisi traditsioone, olümpiarituaale, mis eristavad olümpiamänge tavapära-stest tiitlivõistlustest, lisades

neile erilist pidulikkust ning tseremoniaalsust. Just olümpiarituaalid toovad välja nüüdisaegsete olümpiamängude sideme antiikmängudega. Pierre de Coubertin rääkis niisuguste rituaalide vajalikkusest esimest korda 1906. aastal.

Millised traditsioonid kaasnevad olümpiamängude ava- ja lõputseremooniaga?

Olümpiamängude ava- ja lõputseremoonia toimuvad alati olümpialinnas kindlate protseduurireeglite alusel. Olümpiamängud kuulutab avatuks võõrustava maa riigipea, lõppenuks aga ROK-i president. Lisaks olümpialipu heiskamisele, olümpiatule süütamisele ning olümpiatootuse andmisele kuulub avaseremoonia olulisemate rituaalide hulka ka sportlasdelegatsioonide sissemarss. Sissemarss toimub tähestikulises järjekorras, kuid seda alustab alati olümpiamängude sünnimaa Kreeka delegatsioon ning selle lõpetab korraldajamaa delegatsioon.

Kus asub olümpiamuuseum?

Olümpiamuuseum (inglise keeles *The Olympic Museum*) tegutseb Rahvusvahelise Olümpiakomitee egiidi all Lausanne'is (Šveits). 1934. aastal esimest korda ukсед avanud muuseumis asuvad ka olümpiauuringute keskus, põhjalik raamatukogu ja arhiivid. Muuseumi koduleht Internetis: www.olympic.org/en/content/Olympic-Museum

Tuledesäras Pekingi olümpiastaadion

III OLÜMPIAORGANISATSIOONID

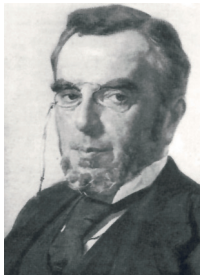

Rahvusvahelise Olümpiakomitee peakorter

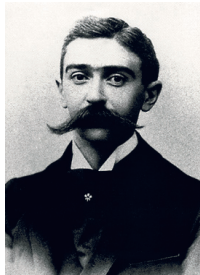
Rahvusvahelise Olümpiakomitee presidendid

RAHVUSVAHELINE OLÜMPIAKOMITEE

Olümpialiikumise kõrgeim võim on rahvusvaheline mitteriiklik, mittetulunduslik, piiramatu kestusega, juriidilise isiku staatusega assotsiatsioonivormis organisatsioon Rahvusvaheline Olümpiakomitee (ROK), mille peakorter asub Šveitsis Lausanne'i linnas. Iga isik või organisatsioon, kes kuulub ükskõik mil viisil olümpialiikumisse, on kohustatud täitma olümpiaharta reegleid ning alluma ROK-i otsustele. Rahvusvahelisele Olümpiakomiteele kuuluvad kõik

1894–1896
Demetrios Vikelas
(Kreeka)

1896–1925
Pierre de Coubertin
(Prantsusmaa)

1925–1942
Henri de Baillet-Latour
(Belgia)

1946–1952
J. Sigfrid Edström
(Rootsi)

1952–1972
Avery Brundage
(USA)

1972–1980
Michael Killanin
(Iirimaa)

1980–2001 **Juan Antonio Samaranch**
(Hispaania)

2001–...
Jacques Rogge
(Belgia)

olümpiasümbolite, -lipu, -deviisi ja -hümni kasutamise õigused. ROK-i liikmeteks on üksikisikud, kelle arv ei või olla suurem kui 115.

Rahvusvahelise Olümpiakomitee töövormiks on täiskogu istungjärgud, mis toimuvad vähemalt kord aastas. Istungjärgude vahel juhib olümpialiikumist ROK-i täitevkomitee. Täitevkomitee ning kogu ROK-i tegevust juhib ROK-i president. ROK-i töökeeled on prantsuse ja inglise keel, kusjuures nendes keeltes tekkivate tekstiliste erinevuste puhul saab eelistuse prantsuse keel, kui kirjalikult ja selgõnaliselt ei ole sätestatud teisiti. Rahvusvaheline Olümpiakomitee asutati 23. juunil 1894. aastal Pariisis. Eestlastest on ROK-i liikmeteks olnud Friedrich Akel ja Joakim Puhk. Rahvusvaheline Olümpiakomitee Internetis: www.olympic.org

EESTI OLÜMPIAKOMITEE

EESTI OLÜMPIAKOMITEE

Eesti Olümpiakomitee (EOK) on avalikes huvides ja heategevuslikel eesmärkidel tegutsev keskne mitteriiklik spordiorganisatsioon, mis ühendab spordialaliite, spordiühendusi, maakondade ja linnade

Eesti Olümpiakomitee juhid

1924–1931
Friedrich Akel
EOK esimees

1931–1934
Johan Laidoner
EOK esimehe
kohusetäitja
1934–1940
EOK esimees

1989–1997
Arnold Green
EOK president

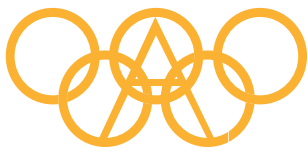
1997–2001
Tiit Nuudi
EOK president

2001– ...
Mart Siimann
EOK president

spordiliite ning olümpiahartas sätestatud tingimustel ka füüsilisi isikuid. EOK missioon on arendada ja kaitsta spordi- ning olümpialiikumist Eestis. Selle missiooni täitmiseks teeb EOK koostööd riiklike institutsioonide, teiste mitteriiklike organisatsioonide ja äriühingutega. EOK on oma tegevuses sõltumatu nii poliitilisest, religioosest kui ka majanduslikust survest, mis võiks takistada olümpiaharta sätete täitmist, missiooni saavutamist ja spordi arendamist. EOK ei tohi arendada tegevust, mis on vastuolus olümpiahartaga.

Eesti Olümpiakomitee loomine otsustati Eesti I spordikongressil Tallinnas 30. novembril 1919. aastal, selle ametlik asutamine toimus 1923. aastal. Eesti liitmise järel NSV Liiduga 1940. aastal katkes EOK tegevus ligi 50 aastaks. 14. jaanuaril 1989. aastal EOK taasmoodustati. Eesti Olümpiakomitee Internetis: www.eok.ee

RAHVUSVAHELINE OLÜMPIAAKADEEMIA

Olümpismi ja olümpialiikumise akadeemilise käsitlemise, uurimise ja propageerimise edendamiseks on ROK moodustanud Rahvusvahelise Olümpiaakadeemia (ROA) keskusega Olümpias (Kreeka). Oma eesmärgi täitmiseks korraldab ROA erinevaid üritusi, millest tähtsamad on iga-aastased noortesessioonid ning seminarid olümpialiikumisega seotud organisatsioonidele. Samuti koordineerib ROA ka rahvuslike olümpiaakadeemiate tegevust kõikjal maailmas. Rahvusvahelise Olümpiaakadeemia tegevust suunab ROA presidendi juhitud nõukogu. Otsuse Rahvusvahelise Olümpiaakadeemia loomiseks langetas ROK 1949. aastal, selle tegelik asutamine toimus aga 1961. aastal. Rahvusvaheline Olümpiaakadeemia Internetis: <http://ioa.org.gr/>

EESTI OLÜMPIAAKADEEMIA

EOK juures asuv Eesti Olümpiaakadeemia (EOA) tegeleb olümpismi ja olümpiaideaalide tutvustamise ning levitamisega Eestis, samuti Eesti olümpiakogemuse akadeemilise analüüsiga. Tartus asuva kesksuga EOA tegevust koordineerib juhatus, mille tööd juhhib omakorda EOA president. Eesti Olümpiaakadeemia asutati 1989. aastal.

Oma põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks teostab EOA mitmeid projekte („Kooliolümpiamängud Eestis”, „Noorte sport ja aus mäng” jt), annab välja trükiseid (olümpiateatmike sari jt), korraldab erinevaid konverentse ning seminare jne. Eesti Olümpiaakadeemia Internetis: www.olympiaharidus.eu

ATKO-MEEME VIRU NIMELINE STIPENDIUM

2009. aastal käivitas Eesti Olümpiaakadeemia koostöös Tartu Ülikooliga tunnustatud sporditeadlase ja EOA esimese presidendi professor Atko-Meeme Viru nimelise stipendiumi, mis on mõeldud liikumis- ja sporditeaduste alal silmapaistvaid tulemusi saavutanud noorteadlaste teadusliku tegevuse toetamiseks. Stipendiumi suurus on 30 000 krooni, see määratakse üheks õppeaastaks ja seda võivad taotleda kõik Eesti avalik-õiguslikes ülikoolides õppivad ning töötavad doktorandid, noored teadlased ja õppejõud (vanuses kuni 40 aastat), kes on tegevad liikumis- ja sporditeaduste vallas. Esimesena pälvib stipendiumi Tartu Ülikooli spordipedagoogika ja treeninguõpetuse instituudi noorteadlane Jarek Mäestu. Lisainfot leiab Internetis: www.ut.ee/siht-asutus/index.php?lk=13&stipendium=83

EESTI OLÜMPIAAKADEEMIA

EOA president Neinar Selj ja esimene Atko-Meeme Viru stipendiumi laureaat Jarek Mäestu

*Olümpiavõitja Erika Salumäe kooli-
olümpialastele autogramme jagamas*

*Kultuuriprogramm on kooliolümpia-
mängude oluline osa*

KOOLIOLÜMPIAMÄNGUD EESTIS

Kooliolümpiamängude all mõistetakse koolides toimuvaid, „päris” olümpiamängude mudelit järgivaid pidustusi, mille eesmärk on olümpiatunde toomine iga õpilaseni. Kooliolümpiamängud võimaldavad lastel rõõmu tunda sportlikust pingutusest, kuid seejuures ei ole tegu tavalise spordivõistlusega, vaid kogu kooli ühendava, hariva ja innustava spordi- peoga. Sportimise kõrval kuulub siin tähtis koht mitmesugustele mängudele eelnevatele tegevustele, mis aitavad kogu seda suurt pidu ette valmistada. Need tegevused kannavad tinglikult olümpiahari- dusnädala nime, kuid nende kestus võib olla täpselt nii pikk, kui keegi soovib – kas või terve õppeaasta.

Olümpiaharidusnädala(te)l haarab kogu kooli olümpiapalavik. Erinevates ainetundides räägitakse olümpiamängude ajaloost ja tutvustatakse olümpismi põhimõtteid, kohtutakse tippsportlastega ning toimuvad mitmesugused asjakohased konkur- sid (joonistusvõistlus, maskotikonkurss, viktoriin jne). EOA julgustab kõiki kooliolümpialasi oma silmaringi laiendama ka Eesti Spordimuuseumit külastades.

Mängude programm järgib oma pidulikkuses või- malust mööda suurte olümpiamängude ülesehi- tust – siingi on kavas osalejate pidulik rongkäik, lipuheiskamine, tulesüütamine, vandeandmine jne. Spordivõistlustel on korraldajatel aga vabad käed. Heaks tavaks on seejuures kujunenud erinevate rahvalike, põnevate ja ka ebatraditsiooniliste spordi- alade kavasse võtmine.

Kooliolümpiamängude korraldamise toetamine on Eesti Olümpiaakadeemia tähtsaim projekt. Esimesed EOA egiidi all peetud kooliolümpiamängud Eestis toimusid 1996. aasta mais Valgamaal Patküla

Põhikoolis. Esialgu toimusid need mängud koolide korraldatud üksikettevõtmistena, kuid alates 2004. aastast käivitus üleriiklik kooliolümpia projekt (KOM-projekt). Selle käigus on välja antud terve rida mängude korraldamist hõlbustavaid materjale (käsiraamatud, näitused, õppefilmid), toimuvad koolitusseminarid ning võimalik on taotleda ka finantstuge. Täna on kooliolümpiamängudel osalenud ligi viissada kooli ja lasteaeda kõikidest Eesti maakondadest ja vahetu (kooli)olümpiakogemuse on saanud kokku üle 60 000 lapse.

EESTI OLÜMPIAAKADEEMIA JUHATUS

President **Neinar Seli**
 Asepresident **Merike Kull**
 Peasekretär **Kalle Voolaid**
 Tegevjuht **Reele Remmelkoor**
Aivar Haller
Priit Kaasik
Liis Kaibald
Revo Raudjärv
Darja Saar
Mehis Viru
Vahur Ööpik

Antiikne kaarikusõit nüüdisaegses võtmes on Nõo kooli mängude firmamärk

Kooliolümpiad pakuvad jõukohast tegevust kõigile

IV TALIOLÜMPIAMÄNGUD

I taliolümpiamängud

Chamonix 1924

25. jaanuar – 5. veebruar

II taliolümpiamängud

Sankt Moritz 1928

11.–19. veebruar

Toimumispaik	Chamonix (Prantsusmaa), talikuurort Alpides riigi kaguosas
Osalejaid	258 (neist 11 naist)
Osalenud riike	17
Spordialasid kavas	5
Näidisalad	patrullsuusatamine, <i>curling</i>
Edukaim riik	Norra (4 kuld-, 7 hõbe- ja 6 pronksmedalit)
Edukaim sportlane	Clas Thunberg (Soome, kiiruisuta- mine): 3 kulda, 1 hõbe, 1 pronks
Piletiga pealtvaatajaid	10 044
Eesti	spordased võistlustel kaasa ei teinud

Esimeste taliolümpiamängude linnaks sai Prantsuse talikuurort, Alpide jalamil asuv Chamonix. Võistlused toimusid 1924. aasta Pariisi olümpiamängudele pühendatud talispordinädala nime all. Tagantjärele, 1925. aastal, nimetas ROK need I taliolümpiamängudeks.

Osalejana oli üles antud ka Eesti kiiruisutaja Christfried Burmeister, paraku loobuti teda viimasel hetkel siiski võistlustele lähetamast. Nii piirdus Eesti osalemine vormilise sissemarsiga mängude avatseremoonial, kusjuures Eesti lipu kandis staadionile kohalik spordisõber. Esimeseks taliolümpiavõitjaks üldse tõusis meeste 500 m kiiruisutamise võitnud ameeriklane Charles Jewtraw.

Toimumispaik	Sankt Moritz (Šveits), mägikuurort riigi idaosas
Osalejaid	464 (neist 26 naist)
Osalenud riike	25
Spordialasid kavas	6
Näidisala	patrullsuusatamine
Edukaim riik	Norra (6 kuld-, 4 hõbe- ja 5 pronksmedalit)
Edukaimad sportlased	Clas Thunberg (Soome, kiiruisuta- mine): 2 kulda, Johan Grottnumsbräten (Norra, suusatamine): 2 kulda
Piletiga pealtvaatajaid	u 30 000
Eesti	esindusse kuulus 2 sportlast

1928. aasta Sankt Moritzi mängud olid esimesed, mis juba toimumise hetkel taliolümpiamängude nime kandisid. Chamonix' mängudega võrreldes olid kasvanud nii sportlaste kui ka kavas olevate spordialade arv. Kohal olid ka esimesed Eesti taliolümpialased. Meie kahest kiiruisutajast oli edukam Christfried Burmeister, kelle parimaks tulemuseks jäi 15. koht 500 meetri distantsil.

Toimumispaik	Lake Placid (USA), riigi põhjaosas New Yorgi osariigi asuv talikuurort
Osalejaid	252 (neist 21 naist)
Osalenud riike	17
Spordialasid kavas	5
Näidislad	<i>curling</i> , naiste kiiruisutamine, sõit koerarakenditel
Edukaim riik	USA (6 kuld-, 4 hõbe- ja 2 pronksmedalit)
Edukaimad sportlased	John Shea (USA, kiiruisutamine): 2 kuld-, Irving Jaffee (USA, kiiruisuta- mine): 2 kuld-
Piletiga pealtvaatajaid	u 80 000
Eesti	sportlased Lake Placidi taliolümpiamängudel ei osalenud

Esimest korda toimusid taliolümpiamängud väljaspool Euroopat, Ameerika Ühendriikide talikuurordis Lake Placidis. Mänge varjutasid suur lumepuudus ja sula, tekitades raskusi ajakavast kinnipidamisel. Neljabobide võistlus lõpetatigi ROK-i loal alles 15. veebruaril, 2 päeva pärast mängude lõputseremooniat. Mängude avatseremoonial tegi ajalugu Suurbritannia lippu kandnud uisutaja Mollie Phillips, olles läbi aegade esimene naissoost lipukandja.

Toimumispaik	Garmisch-Partenkirchen (Saksamaa), riigi lõunaosas Baieris asuv linn
Osalejaid	646 (neist 80 naist)
Osalenud riike	28
Spordialasid kavas	6
Näidislad	<i>curling</i> , patrullsuusatamine
Edukaim riik	Norra (7 kuld-, 5 hõbe- ja 3 pronksmedalit)
Edukaim sportlane	Ivar Ballangrud (Norra, kiiruisuta- mine): 3 kuld-, 1 hõbe
Piletiga pealtvaatajaid	u 500 000
Eesti	esindusse kuulus 5 sportlast (neist 2 naist)

Garmisch-Partenkircheni talimängude toimumine natside juhitalval Saksamaal tekitas enne mängude algust palju poleemikat, kuni soovituseni mitte Saksamaale sõita. Siiski kujunesid mängud lõppkokkuvõttes kõigist senipeetutest suurimaiks. Rekordiliselt suur oli ka Eesti viieliikmeline esindus, sealhulgas võistles Eesti eest kaks naissportlast, kellest esimesena võistlustulle asunud mäesuusataja Karin Peckert-Forsmanist sai läbi aegade esimene Eesti naisolümpialane. Edukaim eestlane Garmisch-Partenkirchenis oli aga 50 km murdmaasuusatamises 23. koha saanud Vello Kaaristo (toona Vassili Krassikov).

III taliolümpiamängud

Lake Placid 1932

4.–13. veebruar

IV taliolümpiamängud

Garmisch-Partenkirchen

1936, 6.–16. veebruar

V taliolümpiamängud

Sankt Moritz 1948

30. jaanuar – 8. veebruar

Toimumispaik	Sankt Moritz (Šveits), mägikuurort riigi idaosas
Osalejaid	669 (neist 77 naist)
Osalenud riike	28
Spordialasid kavas	7
Näidisalad	patrullsuusatamine, talvine viievõistlus (10 km murdmaasuusatamine, püstoli- laskmine, kiirlaskmine, vehklemine, ratsutamine)
Edukaimad riigid	Norra ja Rootsi (mõlemad 4 kuld-, 3 hõbe- ja 3 pronksmedalit)
Edukaim sportlane	Henri Oreiller (Prantsusmaa, mäesuusatamine): 2 kulda, 1 pronks
Piletiga pealtvaatajaid	u 88 000
Eestlasi	nenel mängudel ei osalenud

II maailmasõja tõttu jäid pidamata nii 1940. kui ka 1944. aasta talimängud, mis tekitas mängude toimumisse koguni 12 aasta pikkuse pausi. Esimesed sõjajärgsed talimängud korraldanud Sankt Moritz oli võõrstanud ka 1928. aasta mängu, tõustes nii esimeseks paigaks, kus talimängud toimusid teist korda.

VI taliolümpiamängud

Oslo 1952

14.–25. veebruar

Toimumispaik	Oslo (Norra), Norra pealinn, asub riigi kaguosas
Osalejaid	694 (neist 109 naist)
Osalenud riike	30
Spordialasid kavas	6
Näidisala	jääpall
Edukaim riik	Norra (7 kuld-, 3 hõbe- ja 6 pronksmedalit)
Edukaim sportlane	Hjalmar Andersen (Norra, kiiruisutamine): 3 kulda
Piletiga pealtvaatajaid	541 407
Eestlastest	tegi kaasa Saksamaa koondisse kuulunud suusataja Juku-Johannes Pent

Esimest korda toimusid taliolümpiamängud Põhja-Euroopas ja esimest korda oli taliolümpialinnaks mängu korraldava riigi pealinn. Ebatavaline oli olümpiatule süütamise tseremoonia – seekord ei süüdatud tuld mitte Kreekas Olümpias, vaid nüüdisaegse suusaspordi rajaja, norralase Sondre Nordheimi majakeses Morgedal. Esimese eestlasena pääses pärast II maailmasõda olümpiastarti Saksa koondisse kuulunud suusataja Juku-Johannes Pent, tulles 50 km suusutamises 26. kohale.

Toimumispaik	Cortina d'Ampezzo (Itaalia), talikuurort Dolomiitides riigi põhjaosas
Osalejaid	821 (neist 134 naist)
Osalenud riike	32
Sportialasid kavas	6
Näidisalad	ei olnud kavas
Edukaim riik	NSV Liit (7 kuld-, 3 hõbe- ja 6 pronksmedalit)
Edukaim sportlane	Anton Sailer (Austria, mäesuusatamine): 3 kulda
Piletiga pealtvaatajaid	157 731
Eestlastest	tegi kaasa NSV Liidu koondisse kuulunud kahevõistleja Uno Kajak

Cortina d'Ampezzo talimängud olid esimesed, mida televisiooni vahendusel üle kanti, esimese naisatleedist olümpiavande andjana läks samas ajalukku Itaalia mäesuusataja Giuliana Chenal-Minuzzo. Esimest korda kaasa teinud NSV Liidu koondise koosseisu kuulus ka ainsa eestlasena olümpiastarti asunud kahevõistleja Uno Kajak, kelle osaks jäi 26. koht individuaalvõistluses.

Toimumispaik	Squaw Valley (USA), spetsiaalselt olümpiavõistlusteks rajatud võistluspaik Californias Sierra Nevadas
Osalejaid	665 (neist 144 naist)
Osalenud riike	30
Sportialasid kavas	6
Näidisalad	ei olnud kavas
Edukaim riik	NSV Liit (7 kuld-, 5 hõbe- ja 9 pronksmedalit)
Edukaimad sportlased	Lidia Skoblikova ja Jevgeni Grišin (NSVL, kiiruisutamine): 2 kulda
Piletiga pealtvaatajaid	249 653
Eestlasi	nendel olümpiamängudel ei osalenud

Sierra Nevada mäestik, pisut vähem kui 2000 meetri kõrgusel merepinnast peetud mängud olid seni kõrgeimal toimunud olümpiamängud. Ameeriklaste soov korraldada seni olematu talispordiüritus õnnestus igati – praktiliselt tühjale kohale rajati võistluspaigad ja kogu vajalik infrastruktuur, ülekandeid tegi televisioon, avatseremoonia vaatamängulisuse tagamisele oli öla alla pannud Walt Disney, võistlustulemuste töötlemisel kasutati esimest korda arvutite abi.

VII taliolümpiamängud

Cortina d'Ampezzo 1956

26. jaanuar – 5. veebruar

VIII taliolümpiamängud

Squaw Valley 1960

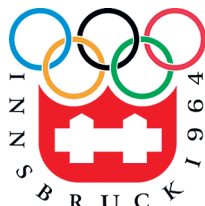
18.–28. veebruar

IX taliolümpiamängud

Innsbruck 1964

29. jaanuar – 9. veebruar

Toimumispaik	Innsbruck (Austria), Tiroomi liidumaa pealinn riigi lääncosas 1091 (neist 199 naist)
Osalejaid	36
Osalenud riike	36
Spordialasid kavas	8
Näidisala	<i>curling</i>
Edukaim riik	NSV Liit (11 kuld-, 8 hõbe- ja 6 pronksmedalit)
Edukaim sportlane	Lidia Skoblikova (NSVL, kiirusutamine); 4 kulda
Piletiga pealtvaatajaid	1 073 000
Eestlastest	võistles NSVL võistkonna koosseisus kiirusutaja Ants Antson, Rootsi koonnisse kuulus bobisõitja Heino Ago Freiberg

Innsbrucki talimängud kujunesid suurimaks seni peetud, esimest korda ületas osalenud sportlaste arv tuhande piiri, lisaks ületas mängu jälginud pealtvaatajate arv esimest korda miljoni piiri. Ajalugu tegi NSVL võistkonda kuulunud kiirusutaja Ants Antson, kes tõusis võiduga 1500 meetri distantsil esimeseks eestlasest taliolümpia-võitjaks üldse.

X taliolümpiamängud

Grenoble 1968

6.–18. veebruar

Toimumispaik	Grenoble (Prantsusmaa), asub Alpides riigi kaguosas 1158 (neist 211 naist)
Osalejaid	37
Osalenud riike	8
Spordialasid kavas	8
Näidisalad	(mitteametlikud) iluuisutamise jäätants, ragbi
Edukaim riik	Norra (6 kuld-, 6 hõbe- ja 2 pronksmedalit)
Edukaim sportlane	Jean-Claude Killy (Prantsusmaa, mäesuusatamine); 3 kulda
Piletiga pealtvaatajaid	337 731
Maskott	suusamees Schuss
Eestlastest	võistlesid NSVL võistkonna koosseisus kiirusutaja Ants Antson ja kahevõistleja Tõnu Haljand

Esimest korda oli olümpiamängudel kasutusele võetud maskott – suusamees Schuss, põnevat vaheldust pakkus demonstratsioonanalana kavas olnud suveala ragbi. Etteheitel tennis aga võistluspaikade hajutatuse liig laiale terrioriumile. Kaasa teinud eestlased näitasid võrdset tulemust – nii Antson kiirusutamises 1500 m distantsil kui ka Haljand kahevõistluses saavutasid 12. koha.

Suusamees Schuss

Toimumispaik	Sapporo (Jaapan), Hokkaidō saare halduskeskus riigi põhjaosas
Osalejaid	1006 (neist 205 naist)
Osalenud riike	35
Spordialasid kavas	8
Näidisalad	polnud kavas
Edukaim riik	NSV Liit (8 kuld-, 5 hõbe- ja 3 pronksmedalit)
Edukaimad sportlased	Galina Kulakova (NSV Liit, murdmaasuusatamine) ja Adrianus Schenk (Holland, kiirusutamise): 3 kulda
Piletiga pealtvaatajaid	547 958
Eestlasi	neil olümpiamängudel ei võistelnud

Esimest korda toimusid taliolümpiamängud Aasias. Mänge kippus varjutama amatörismi probleem – vaid mõni päev enne võistluste algust keelas ROK Austria mäesuusataja, ühe võistluste favoriidi Karl Schranzi kaasalöömise, viidates sportlase ärilistel eesmärkidel rahateenimisele.

Toimumispaik	Innsbruck (Austria), Tirooli liidumaa pealinn riigi lääneosas
Osalejaid	1123 (neist 231 naist)
Osalenud riike	37
Spordialasid kavas	8
Näidisalad	polnud kavas
Edukaim riik	NSV Liit (13 kuld-, 6 hõbe- ja 8 pronksmedalit)
Edukaimad sportlased	Raissa Smetanina (NSV Liit, murdmaasuusatamine) ja Rosi Mittermaier (Saksa FV, mäesuusatamine): 2 kulda, 1 hõbe
Piletiga pealtvaatajaid	732 726
Maskott	lumemees Schneemann
Eestlasi	neil olümpiamängudel ei võistelnud

Taliolümpiamängud jõudsid teist korda Innsbrucki tänu esialgu korraldusõiguse saanud USA linna Denveri loobumisele – enamik kohalikke hääletas mängude USA-s toimumise vastu, pidades sellist ettevõtmist liigseks rahakulutamiseks. Innsbruck sai aga korraldamisega hakkama suhteliselt odavalt, sest suur osa 1964. aasta olümpiaehitistest oli alles ja vajas vaid renoveerimist.

XI taliolümpiamängud

Sapporo 1972

3.–13. veebruar

XII taliolümpiamängud

Innsbruck 1976

4.–15. veebruar

Lumemees Schneemann

XIII taliolümpiamängud

Lake Placid 1980

13.–24. veebruar

Pesukaru Roni

XIV taliolümpiamängud

Sarajevo 1984

8.–19. veebruar

Sarajevo '84

Hundipoeg Vučko

Toimumispaik	Lake Placid (USA), riigi põhjaosas New Yorgi osariigis asuv talikuurort
Osalejaid	1072 (neist 232 naist)
Osalenud riike	37
Spordialasid kavas	8
Näidislalad	polnud kavas
Edukaim riik	NSV Liit (10 kuld-, 6 hõbe- ja 6 pronksmedalit)
Edukaim sportlane	Eric Heiden (USA, kiirusitamine): 5 kulda
Piletiga pealtvaatajaid	450 299
Maskott	pesukaru Roni
Eestlastest	võistles kaasa NSV Liidu koondisse kuulunud kahevõistleja Fjodor Koltšin

USA talikuurordis Lake Placidis toimusid olümpiamängud juba teist korda. Seekordsetele mängudele avaldas mõju poliitika – USA asepresident Cyrus Vance esitas just Lake Placidi talimängude eel üleskutses sama aasta Moskva suvemängude boikoteerimiseks. Ainsa Eestist olümpiamängudele pääsenud sportlase, kahevõistleja Fjodor Koltšini tulemuseks jäi 15. koht individuaalvõistluses.

Toimumispaik	Sarajevo (Jugoslaavia), Bosnia ja Hertsegoviina pealinn
Osalejaid	1272 (neist 274 naist)
Osalenud riike	49
Spordialasid kavas	8
Näidislalad	polnud kavas
Edukaim riik	Saksa DV (9 kuld-, 9 hõbe- ja 6 pronksmedalit)
Edukaim sportlane	Marja-Liisa Hämäläinen (Sooome, murdmaasuusatamine): 3 kulda, 1 pronks
Piletiga pealtvaatajaid	472 535
Maskott	hundipoeg Vučko
Eestlastest	võistles neil olümpiamängudel kaasa mäesuusataja Connor Olev Martin O'Brien, kes kuulus Suurbritannia koondisse

Esimest korda toimusid taliolümpiamängud Ida-Euroopa riigis. Suure korraldajate- ja publikupoolse entusiasmiga lähe all toimunud mängud purustasid nii osalenud riikide kui ka sportlaste arvukuse rekordi. Ainsa eestlasena kaasa teinud väliseestlane O'Brien sai kiirlaskumises kirja 33. koha.

Toimumispaik	Calgary (Kanada), asub riigi lääneosas Kaljumäestiku jalamil
Osalejaid	1423 (neist 301 naist)
Osalenud riike	57
Spordialasid kavas	8
Näidisalad	<i>curling</i> , lühirajakiiruisutamine, vigursuusatamine
Edukaim riik	NSV Liit (11 kuld-, 9 hõbe- ja 9 pronksmedalit)
Edukaimad sportlased	Matti Nykänen (Soome, suusahüpped) ja Yvonne van Gennip (Holland, kiiruisutamine): 3 kulda
Piletiga pealtvaatajaid	u 1,5 miljonit
Maskott	jääkarulapsed Hidy ja Howdy
Eestlastest	võistles neil olümpiamängudel kaasa kahevõistleja Allar Levandi, kes kuulus NSVL koondisse

Calgary mängud töid endaga taas kaasa uued osavõtu-rekordid, esimest korda ületas osavõtivate riikide arv 50 piiri. Ainsa eestlasena kaasa võistelnud Allar Levandi pälviv pronksmedali individuaalses kahevõistluses, saades nii esimese eestlasena suusalaade olümpiamedalivõitjaks.

Toimumispaik	Albertville (Prantsusmaa), Savoie provintsi keskus, asub Alpides riigi kaguosas
Osalejaid	1801 (neist 488 naist)
Osalenud riike	64
Spordialasid kavas	8
Näidisalad	<i>curling</i> , vigursuusatamise ballett ja hüpped, sööstlaskumine
Edukaim riik	Saksamaa (10 kuld-, 10 hõbe- ja 6 pronksmedalit)
Edukaim sportlane	Ljubov Jegorova (SRÜ, murdmaasuusatamine): 3 kulda, 2 hõbedat u 940 000
Piletiga pealtvaatajaid	tähepoiss Magique
Maskott	esindusse kuulus neil olümpiamängudel 20 sportlast
Eesti	

Albertville'i mängud tähistasid ühe pika suletuseperioodi lõppu – rohkem kui 50-aastase vaheaja järel osalesid Balti riigid taas olümpiamängudel iseseisva võistkonnaga. Osalejatearvud olid küll rekordilised, kuid korraldajad said kulda kriitikat võistluspaikade laialipaisatuse tõttu – nii ei tekkinud tõelist olümpiaatmosfääri. Eestit esindanud sportlastest saavutas parima tulemuse Allar Levandi, olles 6. individuaalses kahevõistluses.

XV taliolümpiamängud

Calgary 1988

13.–28. veebruar

Calgary '88

*Jääkarulapsed
Hidy ja Howdy*

XVI taliolümpiamängud

Albertville 1992

8.–23. veebruar

ALBERTVILLE 92.

*Tähepoiss
Magique*

XVII taliolümpiamängud

Lillehammer 1994

12.–27. veebruar

Lillehammer'94

Norra lapsed Kristin ja Håkon

XVIII taliolümpiamängud

Nagano 1998

7.–22. veebruar

Öökullid Sukki, Nokki, Lekki ja Tsukki

Toimumispaik	Lillehammer (Norra), asub riigi kaguosas
Osalejaid	1737 (neist 522 naist)
Osalenud riike	67
Sportialasid kavas	8
Näidisalad	polnud kavas
Edukaim riik	Venemaa (11 kuld-, 8 hõbe- ja 4 pronksmedalit)
Edukaim sportlane	Ljubov Jegorova (Venemaa, murdmaa- suusatamine): 3 kuld, 1 hõbe u 1,4 miljonit
Piletiga pealtvaatajaid	
Maskott	Norra lapsed Kristin ja Håkon
Eesti	esindusse kuulus neil olümpiamängudel 26 sportlast

Vastavalt Rahvusvahelise Olümpiakomitee 1986. aasta otsusele muudeti alates Lillehammerist senist olümpiamängude toimumise korda. Talimängud hakkasid edaspidi toimuma nelja-aastase intervalliga suvemängudevahelistel paarisarvulistel aastatel, mistõttu Lillehammeri mängud peeti erandina vaid kaks aastat pärast eelmisi. Tagantjärele on Lillehammeris mängude ajal valitsenud meeleolu peetud tõelise olümpiavaimu parimaks näiteks, millele aitasid kaasa nii hea korraldus, paras talveilm kui ka suurepärase publik. Eesti esindusse kuulunud sportlastest näitas parimat tulemust 4. koha saavutanud kahevõistlusmeeskond koosseisus Magnar Freimuth, Allar Levandi ja Ago Markvardt.

Toimumispaik	Nagano (Jaapan), asub riigi keskosas
Osalejaid	2176 (neist 787 naist)
Osalenud riike	72
Sportialasid kavas	9
Näidisalad	polnud kavas
Edukaim riik	Saksamaa (12 kuld-, 9 hõbe- ja 8 pronksmedalit)
Edukaim sportlane	Larissa Lazutina (Venemaa, murdmaa- suusatamine): 3 kuld, 1 hõbe, 1 pronks u 1, 43 miljonit
Piletiga pealtvaatajaid	
Maskott	öökullid Sukki, Nokki, Lekki ja Tsukki
Eesti	esindusse kuulus neil olümpiamängudel 20 sportlast

Nagano mängud olid teised Aasias toimunud talimängud ning seejuures kõige kaugemal lõunas toimunud talimängud üldse. Kahjuks tekitasid olümpiaprogrammi sujumises probleeme keerulised ilmaolud. Eestlastest oli sedapuhku edukaim murdmaasuusataja Jaak Mae, saavutades 10 km klassikadistantsil 6. koha.

Toimumispaik	Salt Lake City (USA), Utah' osariigi pealinn
Osalejaid	2399 (neist 886 naist)
Osalenud riike	77
Spordialasid kavas	15
Näidisalad	polnud kavas
Edukaim riik	Saksamaa (12 kuld-, 16 hõbe- ja 7 pronksmedalit)
Edukaim sportlane	Ole Einar Bjørndalen (Norra, laskesuusatamine): 4 kuldmedalit
Piletiga pealtvaatajaid	u 1, 4 miljonit
Maskott	jänes Powder, koiott Copper, karu Coal
Eesti	esindusse kuulus neil olümpiamängudel 18 sportlast

Salt Lake City mängud olid Eestile erakordselt edukad. Esimese iseseisva Eesti talisportlasena tõusis olümpia-võitjaks Andrus Veerpalu, saades 15 km klassikarajal esikoha. Samal distantsil tõusis pronksimeheks Jaak Mae. Lisaks sai Veerpalu hõbemedali 50 km klassikadistantsil.

Toimumispaik	Torino (Itaalia), Piemonte regiooni halduskeskus
Osalejaid	2508 (neist 960 naist)
Osalenud riike	80
Spordialasid kavas	15
Näidisalad	polnud kavas
Edukaim riik	Saksamaa (11 kuld-, 12 hõbe- ja 6 pronksmedalit)
Edukaimad sportlased	Hyun Soo Ahn (Lõuna-Korea, lühirajausutamine), Michael Greis (Saksamaa, laskesuusatamine), Sun Yu Jin (Lõuna-Korea, lühirajausutamine): 3 kuldmedalit
Piletiga pealtvaatajaid	u 900 000
Maskott	lumepall Neve ja jääkuubik Gliz
Eesti	esindusse kuulus neil olümpiamängudel 26 sportlast

Torino on kõigi aegade suurim linn, kus eales taliolümpiamänge peetud – koos äärelinnadega ulatub elanike arv seal koguni üle 1,5 miljoni. Lisaks ilmestas neid mängu üha süvenev uute meediavormide pealetung – mängude veebileht Internetis registreeris mängude päevil koguni 700 miljonit külastust, uuendusena sai võistluste ülekan-deid jälgida ka mobiiltelefonide vahendusel. Eesti sportlastele olid need mängud edukad – võideti ajaloolised kolm kuld! Kristina Šmigun naasis kodumaale kahe (7,5 km kl + 7,5 km vaba; 10 km klassikat) ja Andrus Veerpalu ühe kullaga (15 km klassikat).

XIX taliolümpiamängud

Salt Lake City 2002

8.–24. veebruar

SALT LAKE 2002

Jänes Powder, koiott Copper, karu Coal

XX taliolümpiamängud

Torino 2006

10.–26. veebruar

torino 2006

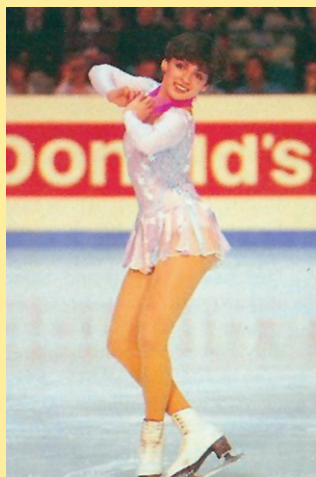
Lumepall Neve ja jääkuubik Gliz

V OLÜMPIAKANGELASED

ANNA LEVANDI

(30. juuni 1965)

**MM-hõbe ja neljakordne
EM-pronks iluuisutamises**

Moskvas sirgunud tulevane üksiksõidu MM-medalist teadis juba ammu enne kooliminekut, et temast kind iluuisutaja saab. Koduhoovi liuväljalt alanud katsetused viisid peagi spordikooli treeningutele ja siis juba otsejoones suurde sporti. Eesmärgid spordis olid kõrged ja tulemusedki sellele vastavad. NSV Liidu juunioride koondislasena tuli pääs rahvusvahelisele areenile. Rahvusvaheliste tiitlivõistluste debüüdi tegi Anna Kondrašova 1983. aastal, tulles viiendaks nii EM- kui ka MM-võistlustel. Edukaks kujunes talle aga järgmine hooaeg, mil õnnestus MM-võistlustelt võita koguni hõbemedal – küllap võib seda rahuliku südamega pidada kogu tema karjääri parimaks tulemuseks! Selsamal 1984. aastal tegi Anna kaasa oma esimestel olümpiamängudel, mis andsid talle tubli viienda koha. Rahvusvahelisel areenil tiirles Anna kaasa veel mitmeid hooaegu, kusjuures edukamaks osutus ta Euroopa meistrivõistlustel, kus kogus kokku koguni neli pronksmedalit!

1988. aastal jõudis Anna välja oma teistele olümpiamängudele, mis toimusid sedapuhku Kanadas Calgarys. Vaatamata sellele, et võistlused ei andnud talle sugugi kõige kõrgemat kohta (ta tuli 8. kohale), teame tagantjärele, et need võistlused olid tema jaoks väga erilise tähendusega – ja mitte ainult sellepärast, et need jäid tema viimasteks suurteks võistlusteks iluuisutajana ...

Läbi aegade teise eestlasest taliolümpiamedali-võitja Allar Levandi tee tippporti oli justkui ette määratud – sportlaste peres sirgunud noorukile kujunes Eesti talvepealinn Otepää varakult teiseks koduks. Areng kulges loomulikku rada: õppimine Otepää Spordiinternaatkoolis, tõus Eesti paremikku ja sealt edasi NSV Liidu koondisse. 1987. aasta

MM-võistlustelt Oberstdorfis naasis ta oma esimese tiitlivõistluste medaliga – pronksiga meeskonna-võistluses. Sportlaskarjääri üheks tipphetkeks kujunesid Allarile aga 1988. aasta olümpiamängud Calgarys. Seal õnnestus eestlasel individuaalses võistluses võita pronksmedal! Ja mitte ainult ...

... Calgary mängude lõpupeol kutsus Allar Levandi tantsule peo kõige ilusama tüdruku. See oli Anna Kondrašova. Ühest tantsust sai peagi armastus, Kondrašovast peagi Levandi. Täna moodustavad Anna ja Allar Eesti ühe tuntuma ning armastatuma spordiperekonna. Koostöös on saavutatud häid tulemusi. 2002. aasta lõpul avati Levandite eestvedamisel Tallinnas Rocca al Mares avar jäähall ning seal tegutsev uisuklubi on Anna juhtimisel viinud Eesti iluuisutajad rahvusvahelisse klassi. Allar on tunnistanud, et Anna jaoks oli Eestisse tulek raske katsumus. Anna aga teatab oma kelmika naeratuse saatel: “Mul ei ole Eestis raske elada, sest ma tahan siin elada.”

**KRISTINA
ŠMIGUN-VÄHI**
(23. veebruar 1977)

**Kahekordne olümpiavõitja,
maailmameister murdmaa-
suusatamises**

Eesti kõigi aegade parim naissuusataja Kristina Šmigun-Vähi pärineb tõelisest sportlasperekonnast: tema vanemad Rutt Šmigun-Rehema ja Anatoli Šmigun on omaaegsed tippsuusatajad ja ka tema õde Katrin on suusaradadel suuri tegusid teinud. Ja tippu jõudsid õed just oma isa Anatoli juhendamisel harjutades.

Kodusest konkurentsist kiiresti välja kasvanud Kristina rahvusvaheline debüüt sai teoks tema jaoks veel üsna õrnas eas: 1993. aasta MM-võistlustel Falunis, kus ta tähistas ühtlasi oma 16. sünnipäeva. Esimese olümpiastardi tegi ta 1994. aastal Lillehammeris, esimene edu tuli aga 1995. aasta MM-võistlustel Thunder Bays, kus Kristinal õnnestus esimest korda maailma tippudega võrdselt sõita – tõestuseks suurepärase 5. koht 5 km klassikasõidus.

Siiski kulus veel mõni aasta, enne kui absoluutne suusatipp Eesti tüdrukule käeulatusse jõudis. Aasta oli siis 1999, kui meie suusaneiu oma tõelist palet näitas, saavutades Nove Mestos karjääri esimese MK-etapi võidu ja MM-võistlustel Ramsaus esimesed tiitlivõistluste medalid – hõbeda 15 km ning pronksi 30 km vabatehnikasõidus. Ühtlasi pälvis ta suusahooaja 1999/2000 kokkuvõttes maailmakarikasarja üldarvestuses tugeva 2. koha. Käes olid magusad ajad ja võidud hakkasid tulema riburada: küll maailma karikasarja etappidel, küll mujal. 2003. aasta MM-võistlustelt Val di Fiemmes naasis Kristina koju koguni 4 medaliga, kusjuures säravaimaks autasuks oli MM-kuld 5+5 km jälitussõidus, meie suusaneiu esimene suur tiitlivõit! Ka veelgi ihaldatavamad olümpiavõidud jõudis Kristina ära oodata: eestlastele nii edukateks kujunenud Torino mängudel (2006) riputati tema kaela koguni kaks olümpiakulda (7,5 km kl + 7,5 km vaba ja 10 km klassikat).

Kätte jõudis sobiv hetk tehtud nautida. Saavutanud

suusaradadel kõik, mis saavutada andis, võttis Kristina hoo maha, abiellus oma kauase abilise Kristjan-Thor Vähiga ja peagi võis noor pere rõõmu tunda järelkasvu üle – 2008. aastal sündis tütar Victoria Kris. Õnnelikud hetked! Kuid kas tähendas see sportlaskarjääri lõppu? Kristina tunnistas, et oli selles küsimuses mõnda aega kahevahel, ometi tuli ta lõpuks arusaamisele, et ei ole suusarajal veel kõike andnud. 2009. aasta sügisel oli Kristina uuesti startis ja valmis uutele võitudele vastu minema. Loode-tavasti ka olümpiamängudelt.

ANDRUS VEERPALU (8. veebruar 1971)

**Kahekordne olümpiavõitja,
kahekordne maailma-
meister murdmaasuusata-
mises**

Tulevane olümpiavõitja Andrus Veerpalu alustas suusatreeninguid Pärnus Johannes Toimi juhendamisel. Alates 1985. aastast jätkus harjutamine juba Lõuna-Eestis Otepää Spordiinternaatkoolis õppides.

Ehkki Eesti paremiku jõudis Andrus juba 1990. aastate alul, avanes pääs rahvusvahelistele võistlustele siiski suhteliselt ootamatult, kui Eesti tänu meie taasiseseisvumisele 1992. aasta Albertville'i olümpiamängudele osalema kutsuti. Kiiresti moodustatud Eesti olümpiakoondise liikmete sekka valiti ka Veerpalu.

Oma esimest olümpiastarti võib Andrus pidada igati õnnestunuks – 10 km klassikasõit andis 21. koha, lisaks jõuti teatesõidus Eesti meeskonnaga heale 10. kohale. Sealtpäele on Eesti koondise koosseisus Mati Alaveri juhendamisel regulaarselt suurvõistluste karussellil türedud.

Tasapisi hakkas tehtud töö vilja kandma ja tulemused paranesid. 1998. aasta Nagano olümpiamängudele suundus Andrus eesmärgiga 10 parema hulka mahtuda ja see õnnestuski: 10 km klassikasõit andis talle 8. koha.

Läbimurre absoluutsesse tippu saabus 1999. aasta Ramsau maailmameistrivõistlustel, kus Veerpalu jõudis 50 km klassikasõidus oma esimese tiitlivõistluste medalini – hõbedani. Veelgi suurem unistus täitus aga 2001. aasta MM-võistlustel Lahtis – võit 30 km klassikasõidus tegi Andrus Veerpalust esimese suusaalade maailmameistri Eestis!

Tõeliseks tähetunniks kujunesid Andruse jaoks 2002. aasta Salt Lake City talimängud, kus ta iseisva Eesti esimese talisportlasena olümpiavõitjaks kerkis! Võit 15 km klassikarajal oli seda magusam, et

sama distants tõi Eestisse veel teisegi medali – Jaak Mae sõitis kodumaale pronksiga. Oma teise medali, hõbeda, korjas Andrus Salt Lake Cityst aga 50 km klassikadistantsil.

2006. aasta Torino olümpial näitas Veerpalu, et on endiselt maailma tippus – ta võitis sealt oma teise olümpiakulla – ja seda ikka 15 km klassikarajalt. Mõne vigastuste nahka läinud hooaja järel tuli ta uuesti tiitlivõistluste starti 2009. aasta Libereci MM-võistlustel ja taas võidukalt: juba nii omaseks kujunenud 15 km klassikasõit tõi Andrussele karjääri teise MM-kulla!

Eestiga seotud sportlased taliolümpiamängudel

Olümpiamängud	Nimi	Ala	Riik
Sankt Moritz 1928	Burmeister, Christfried	kiiruisutamine	Eesti
Sankt Moritz 1928	Mitt, Aleksander	kiiruisutamine	Eesti
Garmisch-Partenkirchen 1936	Krassikov, Vassili	murdmaasuusatamine	Eesti
Garmisch-Partenkirchen 1936	Mitt, Aleksander	kiiruisutamine	Eesti
Garmisch-Partenkirchen 1936	Peckert-Forsman, Karin	mäesuusatamine	Eesti
Garmisch-Partenkirchen 1936	Michelson, Helene	iluuisutamine	Eesti
Garmisch-Partenkirchen 1936	Hiop, Eduard	iluuisutamine	Eesti
Oslo 1952	Pent, Juku-Johannes	murdmaasuusatamine	Saksamaa
Cortina d'Ampezzo 1956	Kajak, Uno	kahevõistlus	NSV Liit
Innsbruck 1964	Antson, Ants	kiiruisutamine	NSV Liit
Innsbruck 1964	Freiberg, Heino Ago	bobisõit	Rootsi
Grenoble 1968	Antson, Ants	kiiruisutamine	NSV Liit
Grenoble 1968	Haljand, Tõnu	kahevõistlus	NSV Liit
Lake Placid 1980	Koltšin, Fjodor	kahevõistlus	NSV Liit
Sarajevo 1984	O'Brien, Connor Olev Martin	mäesuusatamine	Suur- britannia
Calgary 1988	Levandi, Allar	kahevõistlus	NSV Liit
Albertville 1992	Vassiljeva, Olga	iluuisutamine	Eesti
Albertville 1992	Levandi, Allar	kahevõistlus	Eesti
Albertville 1992	Markvardt, Ago	kahevõistlus	Eesti
Albertville 1992	Heli, Peter	kahevõistlus	Eesti
Albertville 1992	Tiru, Toomas	kahevõistlus	Eesti
Albertville 1992	Ojaste, Kalju	laskesuusatamine	Eesti
Albertville 1992	Kaldvee, Urmas	laskesuusatamine	Eesti
Albertville 1992	Zahkna, Hillar	laskesuusatamine	Eesti

Olümpiamängud	Nimi	Ala	Riik
Albertville 1992	Udras, Aivo	laskesuusatamine	Eesti
Albertville 1992	Oja, Kristjan	laskesuusatamine	Eesti
Albertville 1992	Peterson, Eveli	laskesuusatamine	Eesti
Albertville 1992	Lepik, Krista	laskesuusatamine	Eesti
Albertville 1992	Poljakova, Jelena	laskesuusatamine	Eesti
Albertville 1992	Veerpalu, Andrus	murdmaasuusatamine	Eesti
Albertville 1992	Kassin, Elmo	murdmaasuusatamine	Eesti
Albertville 1992	Välbe, Urmas	murdmaasuusatamine	Eesti
Albertville 1992	Kuus, Taivo	murdmaasuusatamine	Eesti
Albertville 1992	Teppan, Jaanus	murdmaasuusatamine	Eesti
Albertville 1992	Niglas, Piret	murdmaasuusatamine	Eesti
Albertville 1992	Tamme, Aare	sööstlaskumine (näidisala)	Eesti
Lillehammer 1994	Hernits, Margus	iluisutamine	Eesti
Lillehammer 1994	Levandi, Allar	kahevõistlus	Eesti
Lillehammer 1994	Markvardt, Ago	kahevõistlus	Eesti
Lillehammer 1994	Freimuth, Magnar	kahevõistlus	Eesti
Lillehammer 1994	Aluvee, Ilmar	kahevõistlus	Eesti
Lillehammer 1994	Novikov, Helen	kelgutamine	Eesti
Lillehammer 1994	Ojaste, Kalju	laskesuusatamine	Eesti
Lillehammer 1994	Kaldvee, Urmas	laskesuusatamine	Eesti
Lillehammer 1994	Zahkna, Hillar	laskesuusatamine	Eesti
Lillehammer 1994	Udras, Aivo	laskesuusatamine	Eesti
Lillehammer 1994	Michelson, Olaf	laskesuusatamine	Eesti
Lillehammer 1994	Peterson, Eveli	laskesuusatamine	Eesti
Lillehammer 1994	Lepik, Krista	laskesuusatamine	Eesti
Lillehammer 1994	Všivtseva, Jelena	laskesuusatamine	Eesti
Lillehammer 1994	Viirmaa, Merle	laskesuusatamine	Eesti
Lillehammer 1994	Veerpalu, Andrus	murdmaasuusatamine	Eesti
Lillehammer 1994	Kassin, Elmo	murdmaasuusatamine	Eesti
Lillehammer 1994	Välbe, Urmas	murdmaasuusatamine	Eesti
Lillehammer 1994	Kuus, Taivo	murdmaasuusatamine	Eesti
Lillehammer 1994	Teppan, Jaanus	murdmaasuusatamine	Eesti
Lillehammer 1994	Mae, Jaak	murdmaasuusatamine	Eesti
Lillehammer 1994	Niglas, Piret	murdmaasuusatamine	Eesti
Lillehammer 1994	Šmigun, Kristina	murdmaasuusatamine	Eesti
Lillehammer 1994	Vahtra, Cristel	murdmaasuusatamine	Eesti

Olümpiamängud	Nimi	Ala	Riik
Lillehammer 1994	Suija, Silja	murdmaasuusatamine	Eesti
Lillehammer 1994	O'Brien, Connor Olev Martin	mäesuusatamine	Eesti
Nagano 1998	Veerpalu, Andrus	murdmaasuusatamine	Eesti
Nagano 1998	Kassin, Elmo	murdmaasuusatamine	Eesti
Nagano 1998	Olle, Raul	murdmaasuusatamine	Eesti
Nagano 1998	Aasmäe, Meelis	murdmaasuusatamine	Eesti
Nagano 1998	Mae, Jaak	murdmaasuusatamine	Eesti
Nagano 1998	Kurg, Õne	murdmaasuusatamine	Eesti
Nagano 1998	Šmigun, Katrin	murdmaasuusatamine	Eesti
Nagano 1998	Šmigun, Kristina	murdmaasuusatamine	Eesti
Nagano 1998	Vahtra, Cristel	murdmaasuusatamine	Eesti
Nagano 1998	Markvardt, Ago	kahevõistlus	Eesti
Nagano 1998	Freimuth, Magnar	kahevõistlus	Eesti
Nagano 1998	Salumäe, Jens	kahevõistlus	Eesti
Nagano 1998	Pikkor, Tambet	kahevõistlus	Eesti
Nagano 1998	Ojaste, Kalju	laskesuusatamine	Eesti
Nagano 1998	Borovik, Dimitri	laskesuusatamine	Eesti
Nagano 1998	Prants, Janno	laskesuusatamine	Eesti
Nagano 1998	Tobreluts, Indrek	laskesuusatamine	Eesti
Nagano 1998	Hernits, Margus	iluuisutamine	Eesti
Nagano 1998	Novikov, Helen	kelgutamine	Eesti
Nagano 1998	Paul, Andrus	kelgutamine	Eesti
Salt Lake City 2002	Tobreluts, Indrek	laskesuusatamine	Eesti
Salt Lake City 2002	Borovik, Dimitri	laskesuusatamine	Eesti
Salt Lake City 2002	Prants, Janno	laskesuusatamine	Eesti
Salt Lake City 2002	Lessing, Roland	laskesuusatamine	Eesti
Salt Lake City 2002	Ader, Margus	laskesuusatamine	Eesti
Salt Lake City 2002	Veerpalu, Andrus	murdmaasuusatamine	Eesti
Salt Lake City 2002	Mae, Jaak	murdmaasuusatamine	Eesti
Salt Lake City 2002	Olle, Raul	murdmaasuusatamine	Eesti
Salt Lake City 2002	Aasmäe, Meelis	murdmaasuusatamine	Eesti
Salt Lake City 2002	Narusk, Priit	murdmaasuusatamine	Eesti
Salt Lake City 2002	Raudsepp, Pavo	murdmaasuusatamine	Eesti
Salt Lake City 2002	Šmigun, Kristina	murdmaasuusatamine	Eesti
Salt Lake City 2002	Šmigun, Katrin	murdmaasuusatamine	Eesti

Olümpiamängud	Nimi	Ala	Riik
Salt Lake City 2002	Niglas, Piret	murdmaasuusatamine	Eesti
Salt Lake City 2002	Hernits, Margus	iluuisutamine	Eesti
Salt Lake City 2002	Salumäe, Jens	kahevõistlus	Eesti
Salt Lake City 2002	Pikkor, Tambet	kahevõistlus	Eesti
Salt Lake City 2002	Jüris, Jaan	suusahüpped	Eesti
Torino 2006	Tobreluts, Indrek	laskesuusatamine	Eesti
Torino 2006	Borovik, Dimitri	laskesuusatamine	Eesti
Torino 2006	Prants, Janno	laskesuusatamine	Eesti
Torino 2006	Lessing, Roland	laskesuusatamine	Eesti
Torino 2006	Viks, Priit	laskesuusatamine	Eesti
Torino 2006	Saue, Eveli	laskesuusatamine	Eesti
Torino 2006	Veerpalu, Andrus	murdmaasuusatamine	Eesti
Torino 2006	Mae, Jaak	murdmaasuusatamine	Eesti
Torino 2006	Narusk, Priit	murdmaasuusatamine	Eesti
Torino 2006	Saarepuu, Anti	murdmaasuusatamine	Eesti
Torino 2006	Kokk, Kaspar	murdmaasuusatamine	Eesti
Torino 2006	Kümmel, Peeter	murdmaasuusatamine	Eesti
Torino 2006	Rehema, Aivar	murdmaasuusatamine	Eesti
Torino 2006	Šmigun, Kristina	murdmaasuusatamine	Eesti
Torino 2006	Suija, Silja	murdmaasuusatamine	Eesti
Torino 2006	Sirge, Kaili	murdmaasuusatamine	Eesti
Torino 2006	Pormeister, Piret	murdmaasuusatamine	Eesti
Torino 2006	Mannima, Tatjana	murdmaasuusatamine	Eesti
Torino 2006	Rennik, Diana	iluuisutamine	Eesti
Torino 2006	Saks, Aleksei	iluuisutamine	Eesti
Torino 2006	Glebova, Jelena	iluuisutamine	Eesti
Torino 2006	Pikkor, Tambet	kahevõistlus	Eesti
Torino 2006	Salumäe, Jens	suusahüpped	Eesti
Torino 2006	Jüris, Jaan	suusahüpped	Eesti
Torino 2006	NurMBERG, Tiiu	mäesuusatamine	Eesti
Torino 2006	Oprja, Deyvid	mäesuusatamine	Eesti

Eesti esindus Sankt Moritz'i mängudel: (vasakult) esindaja Johannes Villemson, Christfried Burmeister, Aleksander Mitt ja esindaja Eduard Hiop

Ants Antson

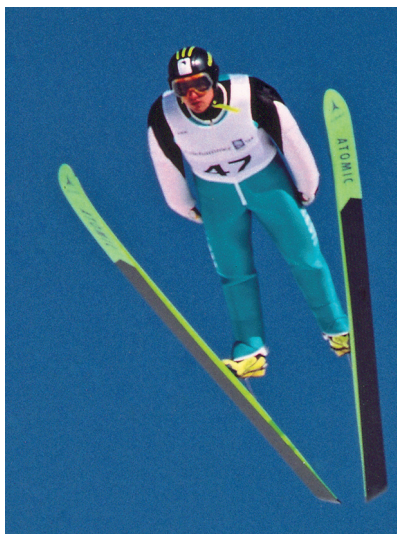
Fjodor Koltšin

Allar Levandi

Jaak Mae

Ago Markvardt

Eveli Sane

Kaspar Kokk

Süa leheküljele oleme kokku kogunud kõik vahvad mehepojad, kes pärast Eesti iseseisvuse taastamist (1991) on laskesuusatamises või mõnel põhja suusaalal (murdmaasuusatamine, suusahüpped ja kahevõistlus) olümpiamängudele pääsenud. Teie ülesandeks on nende 40 perekonnanime hulgas valik teha ning sõnad ruudustikku oma õigele kohale paigutada. Seejuures jääb teil ühe sportlase nimi üle – see ongi nüüdse ülesande lahenduseks. Abi võite saada ka nummerdatud kastidest, sest kui ettevõtmine teil kenasti sujub, siis tekib sinna lahendamise hõlbustamiseks üks igati teemakohane kontrollsõna. Edu!

Jaak MAE Kristjan OJA Margus ADER Peter HELI Kaspar KOKK Algo
 KÄRP Taivo KUUS Kauri KÕIV Raul OLLE Toomas TIRU Priit VIKS
 Jaan JÜRIS Aivo UDRAS Urmas VÄLBE Meelis AASMÄE Ilmar ALUVEE
 Elmo KASSIN Peeter KÜMMEL Priit NARUSK Kalju OJASTE Tambet
 PIKKOR Janno PRANTS Hillar ZAHKNA Jaanus TEPPAN Dimitri BOROVIK
 Kein EINASTE Urmas ja Marten KALDVEE Roland LESSING Allar LEVANDI
 Aivar REHEMAA Jens SALUMÄE Magnar FREIMUTH Pavo RAUDSEPP
 Anti SAAREPUU Karel TAMMJÄRV Andrus VEERPALU Ago MARKVARDT
 Olaf MICHELSON Indrek TOBRELUTS
 Timo SIMONLATSER

